

1. Wat is de gespecificeerde archeologische verwachting?

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek zijn er mogelijk drie relevante archeologische niveaus in het onderzoeksgebied aanwezig:

- de top van het dekzand. Hierin kunnen, met name ter plaatse van eventuele dekzandkoppen, resten van bewoning uit de periode Steentijd t/m Bronstijd aanwezig zijn. Mogelijk heeft zich in het dekzand een podzolbodem ontwikkeld. Een intacte podzolbodem bestaat van boven naar beneden uit een A-horizont (accumulatielaag), een E-horizont (uitspoelingslaag), een B-horizont (inspoelingslaag), een BC-horizont (overgangslaag) en een C-horizont (onveranderd moedermateriaal). Dergelijke bodems bevinden zich in hoger en droger gelegen dekzandgebieden. Dit zijn aantrekkelijke locaties voor bewoning. Indien aanwezig, zullen resten in het dekzand in de loop van het Holoceen naar verwachting afgedekt zijn met veen en/of klei. Vroegmiddeleeuwse veenontginningen en middeleeuwse zee-inbraken kunnen het veen (deels) hebben opgeruimd en ook de top van het dekzand hebben verstoord. Daarnaast kan de top van het dekzand lokaal zijn verstoord door de bouw van de huidige gebouwen en de aanleg van kabels en leidingen. De archeologische verwachting voor dit niveau is daarom middelhoog tot hoog.

- resten uit de periode IJzertijd - Romeinse tijd worden verwacht in de top van het veen of net daarboven. Vroegmiddeleeuwse veenontginningen en middeleeuwse zee-inbraken kunnen zoals gezegd eventueel veen al hebben verstoord, net als de genoemde latere bouwwerkzaamheden in het plangebied. De archeologische verwachting voor dit niveau is daarom middelhoog.

- het bovenste niveau betreft de top van de klei (getij-afzettingen) die in het plangebied zal zijn afgezet. In de top van de klei, vermoedelijk direct onder de bouwvoor, kunnen resten uit de periode Middeleeuwen - Nieuwe tijd worden verwacht. Vanaf het eind van de 17e eeuw tot halverwege het begin van de 20e eeuw is het terrein onbebouwd gebleven. Het plangebied bevindt zich buiten de historische kern van Kollum. Eventuele archeologische resten zullen dus ouder zijn dan het eind van de 17e eeuw. Ter plaatse van de bestaande bebouwing en andere recente bodemingrepen zal de top van de klei zijn verstoord. De archeologische verwachting voor het niveau is middelhoog.

2. Zijn de archeologisch relevante niveaus intact?

- de top van de klei/getij-afzettingen is in de recent verstoorde laag opgenomen en nergens in het plangebied meer intact.

- in het noordoostelijk deel van het plangebied is onder de kleilaag en op het (dek)zand een veenlaag/veenpakket aanwezig. Het veenpakket is in de meest noordoostelijke boringen het dikst. De depressie in dit deel van het plangebied betreft mogelijk een pingoruïne. Als het een pingoruïne is (alleen booronderzoek buiten het plangebied kan dit uitsluiten of bevestigen), dan zal deze zich onder de gebouwen ten oosten van het plangebied verder uitstrekken en door de bouwwerkzaamheden mogelijk verstoord zijn. Binnen het plangebied is de top van de veenvulling in de depressie deels verstoord door de bouw van het zalencentrum.

- de top van het onderste archeologisch relevante niveau, de top van het dekzand, is in grote delen van het plangebied intact en wordt vaak afgedekt met veen en/of klei. Alleen in de zuidwestelijke hoek is de top van het dekzand verstoord. In het dekzand heeft zich in een groot deel van het plangebied een bodem gevormd. In het (dek)zand in het noordoosten van het plangebied heeft zich vanwege de lage ligging en natte omstandigheden geen of nauwelijks een bodem gevormd.

3. Zijn er aanwijzingen voor (grotere) archeologische nederzettingen?

In het noordwesten van het plangebied is een vuursteenartefact aangetroffen in de top van het dekzand. Dit vormt een aanwijzing voor de aanwezigheid van een vuursteenvindplaats uit de periode Laat Paleolithicum - Vroege Bronstijd (het vuursteenartefact kan niet nauwkeuriger worden gedateerd). Op basis van het aanvullende booronderzoek kan het gebied waar het dekzand intact is en hoog genoeg ligt voor bodemvorming, worden begrensd (zie figuur 3). Dit is de meest kansrijke zone voor bewoningresten uit de periode Steentijd - Vroege Bronstijd. Het aanvullende booronderzoek heeft uitgewezen dat de rommelige kleilaag op het veen in boring 5 een natuurlijke laag betreft en geen archeologische laag.

4. Heeft dat gevolgen voor de archeologische verwachting?

- De middelhoge verwachting voor de top van de kleilaag/getij-afzettingen kan vanwege de verstoringen en het ontbreken van archeologische resten/lagen worden bijgesteld naar een

lage archeologische verwachting.

- De middelhoge archeologische verwachting voor de top van het veen, oftewel de overgang van de klei naar het veen, kan worden bijgesteld naar een lage verwachting. In een groot deel van het plangebied is geen veen (meer) aanwezig. Daar waar veen is aangetroffen, zijn geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische resten gevonden. In het noordoosten van het plangebied bevindt zich mogelijk een pingoruïne. Uit het onderzoek blijkt dat een groot deel van de depressie bebouwd is en dat de veenvulling in ieder geval deels verstoord is. De (archeobotanische) waarde van de depressie/mogelijke pingoruïne is daarom laag.

- De middelhoge tot hoge archeologische verwachting voor het dekzandniveau kan voor het zuidwestelijke deel van het plangebied en noordoostelijke deel van het plangebied worden bijgesteld naar een lage archeologische verwachting. De verwachting voor dit niveau in de rest van het plangebied (grijs gearceerde zone in figuur 3) is hoog vanwege de intactheid (vaak afgedekt met veen of klei), de bodemvorming/podzolering in het dekzand en de aanwezigheid van een vuursteenartefact.

Of onder het gebouw van de 'Colle' nog intact dekzand aanwezig is, is onbekend. Naar verwachting heeft de bouw van het zalencentrum de laagopeenvolging echter diep verstoord.